

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

А.В. Дмитренко, кандидат економічних наук.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

І.В. Дуднік.

Університет менеджменту, м. Варна, Болгарія

© Дмитренко А.В., 2017.

© Дуднік І.В., 2017.

Стаття отримана редакцією 13.12.2017 р.

Вступ. Одна з найважливіших складових діяльності держави у галузі соціальної політики – це регулювання та організація пенсійного забезпечення громадян. На сьогоднішній день досить актуальним є питання про майбутнє пенсійного забезпечення. В Україні воно становить основну складову системи соціального захисту населення й охоплює непрацездатних громадян похилого віку, осіб, які втратили годувальника, виплати котрим здійснюються у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій і державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Найважливішими чинниками розвитку пенсійного забезпечення є рівень розвитку економіки, демографічні й інші соціальні проблеми. Такі фактори діють у взаємній обумовленості, і розгляд їх дозволить визначити тенденції розвитку пенсійного забезпечення та передумови формування нової системи, котра відповідає цьому етапові розвитку нашої країни.

Актуальність обраного дослідження полягає в аналізі, систематизації й узгодженні безлічі законних та підзаконних нормативно-правових актів, якими регулюються відносини з приводу порядку стягнення, нарахування та виплати пенсії, а також підстав призначення, перегляду й сплати пенсії.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Серед науковців, котрі досліджували питання пенсійного захисту в теоретичному й практичному аспектах, можна виділити таких, як М. Карлін, Д. Сандлер, І. Левченко, Ю. Фегельсон та інші. Удосконалення механізму правового регулювання пенсійного страхування досліджували такі вітчизняні вчені: І.М. Сирота, К.І. Козлов, Б.О. Зайчук, І.М. Ткачук, О.Б. Зарудний та інші

Метою статті є аналіз державного регулювання у сфері загальнообов'язкового державного страхування й зміст пенсійної реформи.

Ураховуючи мету, основні **завдання**, які необхідно розв'язати в науковій роботі:

- ознайомитися та розібратися в економічному змісті категорії «пенсійне забезпечення»;
- виконати детальне дослідження законодавчої бази, що стосується питання пенсійного забезпечення громадян;
- оцінити ситуацію, що склалась у сфері пенсійного забезпечення;
- проаналізувати основні риси впровадження пенсійної реформи в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід пенсійного забезпечення;
- запропонувати можливі рекомендації щодо пенсійної реформи;
- узагальнити результати дослідження у вигляді висновків.

Основний матеріал і результати. Деякі економісти розглядають пенсію як безоплатну допомогу непрацездатним громадянам. Але з таким підходом не можна погодитися, тому що вони не враховують факт сплати внесків до системи соціального забезпечення.

Пенсія повинна мати страховий характер, який забезпечує право на отримання трудової пенсії. Хоча, зауважимо, не лише внесок зумовлює це право. До факторів, що дають право на отримання пенсії, належить також трудовий (страховий) стаж.

Пенсії громадянам, у яких відсутній трудовий стаж, є тією частиною суспільного продукту, що забезпечує їхні мінімальні потреби, котрі повинні змінюватися зі зростанням економічних можливостей держави [1]. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія визначається як щомісячна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі

досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених законом [2].

На нашу думку, під пенсією можна розуміти певну частину заробітної плати працівників і службовців, котра впродовж їхньої трудової діяльності добровільно чи в обов'язковому порядку відраховувалася до Пенсійного фонду у формі страхових внесків на майбутні пенсійні виплати з настанням непрацездатності за віком, старості або інших випадків, передбачених законом.

Мінімальна пенсія – це державна соціальна гарантія, розмір якої визначається законом.

Під час аналізу пенсійного забезпечення основну увагу приділено питанню його розподілу. Можна виділити два напрями: пенсійне забезпечення формується на трудовій основі, а величина та умови пенсій повністю залежні від заробітної плати працівника; пенсійне забезпечення призначається на потреби непрацездатних громадян країни.

Пенсійне забезпечення – це процес матеріальної підтримки індивіда, безпосередньо пов'язаний з його трудовою діяльністю, терміни й умови якого залежать від розміру заробітної плати, стажу роботи, умов праці та ін. Крім того, слід ураховувати, що пенсійне забезпечення ґрунтується на економічних інтересах різних поколінь з різними рівнями доходів і розвитку.

Із цього випливає висновок, що пенсійне забезпечення – це державна система правових, організаційно-адміністративних та економічних заходів щодо захисту громадян унаслідок настання старості, інвалідності або втрати годувальника. За допомогою цієї системи саме забезпечуються умови обчислення й виплати пенсій залежно від зроблених у період трудової діяльності обов'язкових чи добровільних пенсійних внесків. У накопичувальних пенсійних системах ураховується тривалість часу нагромадження страхових внесків, що суттєво впливає на розмір пенсій. Таким чином, економічну категорію «пенсійне забезпечення» можна охарактеризувати як сукупність економічних відносин із приводу нагромадження та розподілу в грошовій формі продукту, необхідного для задоволення потреб непрацездатного населення.

У Законі України «Про пенсійне забезпечення» передбачено, що «Закон гарантує соціальну захищеність пенсіонерів шляхом встановлення пенсій на рівні, орієнтованому на прожитковий мінімум, а також регулярного перегляду їх розмірів у зв'язку із збільшенням розміру мінімального споживчого бюджету» [5].

У статті 2 цього Закону сказано, що «за цим Законом призначаються:

а) трудові пенсії:

за віком;

по інвалідності;

в разі втрати годувальника;

за вислугу років.

Статтею 1 Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» передбачено, що «перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду» запроваджується починаючи з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України.

Учасниками накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є особи, котрі підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», яким на дату запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більш як 35 років та які сплачують внески/за яких сплачуються внески до накопичувальної системи пенсійного страхування.

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду – складова єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, вони підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах: у рік запровадження перерахування – 2 відсотки бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого для таких учасників, кожного наступного року – у розмірі, збільшеному на 1 відсоток, до досягнення 7 відсотків і подальшої сплати у зазначеному розмірі. Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду для осіб, які беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, нараховуються на суму, передбачену договором про добровільну участь.

Пенсійний фонд України спрямовує страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду на відповідні рахунки на підставі відомостей, поданих платниками єдиного внеску до «Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування»[3].

Застрахована особа – фізична особа, котра відповідно до законодавства підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачує (сплачувала) та/або за яку сплачується чи сплачувався в установленому законом порядку єдиний внесок.

«Органи доходів та зборів – центральний орган виконавчої влади, що формує податкову і митну політику (в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів, єдиного внеску) й забезпечує її реалізацію (центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику), та його територіальні органи»[4].

У цьому Законі вказано, що єдиний внесок для платників встановлюється у розмірі 22% до визначеної бази нарахування єдиного внеску.

Єдиний внесок для підприємств, установ і організацій, у яких працюють особи з інвалідністю, встановлюється у розмірі 8,41% визначеної бази нарахування єдиного внеску для працюючих осіб з інвалідністю.

Єдиний внесок для підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, зокрема товариств УТОГ та УТОС, у котрих кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50% загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25% суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,3% визначеної бази нарахування єдиного внеску.

Єдиний внесок для підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю, у яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50% загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25% суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,5% визначеної бази нарахування єдиного внеску для працюючих осіб з інвалідністю.

Таким чином, аналіз чинної законодавчої бази загальнообов'язкового державного соціального страхування показує, що є всі передумови для створення нормативно-правової бази, котра відповідала б європейським стандартам. Однак інертність, непослідовність і протиріччя практичної діяльності владних структур у нових умовах господарювання об'єктивно вимагають постійного внесення коректив у сферу соціального страхування і цим самим зазнає постійних змін.

Пенсійна система України – сукупність створених в Україні правових, економічних та організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії.

Для вдосконалення пенсійного забезпечення членів домогосподарств у розвинених країнах світу функціонують багаторівневі пенсійні системи. Найчастіше вони складаються з трьох рівнів: солідарного, накопичувального та добровільного. Кожна з цих ланок доповнює інші й у цілому, формує ефективний механізм пенсійного забезпечення.

Ефективність саме такої побудови пенсійного механізму в Україні виправдана передовим зарубіжним досвідом і покликана виправити недоліки існуючої пенсійної системи.

Таким чином, основними цілями впровадження тривірневої пенсійної системи є:

а) пенсійне забезпечення всіх працюючих членів домогосподарств на мінімальному рівні (солідарна система);

б) гарантування права власності індивідів на рахунки обов'язкового пенсійного накопичення (загальнообов'язкова накопичувальна система);

в) додаткові пенсійні заощадження громадян у міру підвищення їх заробітної плати (добровільна недержавна система пенсійного заощадження);

г) встановлення залежності між обсягами сплачених внесків та пенсіями.

Але в результаті при добровільному накопиченні можна стикнутися з такими недоліками: у накопичувальній системі немає механізму перерозподілу від учасників з високими доходами учасникам з низькими доходами, оскільки пенсії залежать виключно від внесків, сплачених кожною окремою особою; система може бути під загрозою в період зatoryжної високої інфляції; безробітні й жінки, які виховують дітей, працюючі інваліди до досягнення пенсійного віку не в змозі будуть накопичити достатньо грошей для отримання пристойних виплат.

Стосовно позитивних моментів можна відмітити таке: накопичувальними індивідуальними пенсійними рахунками на другому та третьому рівнях буде охоплено більшість працівників, які вже через рік отримають перші виплати зі своїх індивідуальних пенсійних рахунків і будуть пов'язувати наявність там реальних накопичень з пенсійною реформою; нова пенсійна система дозволить закласти міцний фундамент достойної пенсії для нинішніх та майбутніх поколінь українців; у країні з'явиться власне джерело довгострокових інвестиційних ресурсів, нагромаджуваних накопичувальною складовою пенсійної системи; оскільки розмір майбутньої пенсії залежить від розміру внесків, учасник буде зацікавлений сплачувати внески або зробити так, щоб їх сплачував роботодавець – це буде чинником сприяння переходу фірм з тіньової економіки у формальний

сектор; наявність ресурсів накопичувальної системи дозволить вітчизняним підприємствам, які будуть відповідати жорстким вимогам пенсійного законодавства, уже найближчим часом залучати внутрішні інвестиції у розвиток власного виробництва шляхом розміщення акцій в Україні, а не за кордоном; і насамкінець можна відмітити що, учасники, котрі заробляють більше, сплачуватимуть більші внески та отримуватимуть більші виплати – сильніший, ніж у солідарній системі, стимул для того, щоб працювати й заробляти більше.

Унаслідок здійснення реформи буде впроваджено багаторівневу пенсійну систему, побудовану на засадах соціальної справедливості, солідарності поколінь і соціального страхування. Це розширить можливості для підвищення добробуту людей похилого віку та зміцнення потенціалу економічного зростання.

Створення адекватної ринковій економіці пенсійної системи підвищить рівень відповідальності громадян за свою долю, спонукає їх залишати частину зароблених коштів на старість, допоможе подолати патерналістські настрої й очікування, швидше адаптуватися до нових умов життя.

Здійснення пенсійної реформи дасть змогу подолати бідність серед людей похилого віку, які все життя добросовісно працювали і створювали національне багатство.

Також досить актуальним є питання чіткого та прозорого контролю за діяльністю органів Пенсійного фонду і функціонуванням пенсійної системи. Тому необхідно створити механізми надійного контролю суспільства й держави за функціонуванням пенсійної системи. Важливою складовою успішного і повноцінного функціонування пенсійної системи є її інформаційне забезпечення.

Потрібно забезпечити звільнення Пенсійного фонду від невластивих йому функцій. Зокрема, передати недержавним пенсійним фондам функції з пенсійного страхування працівників тих галузей, які на сьогодні мають пільги при призначенні пенсій.

Звичайно, ці заходи будуть ефективними за умови забезпечення професійного зростання і кваліфікації працівників Фонду, підвищення дисципліни та якості роботи. Тому саме роботі з кадрами, підвищенню їх професійного рівня необхідно надалі приділяти особливу увагу. Для цього слід продовжити практику навчання молоді у вищих навчальних закладах за направленнями Пенсійного фонду та змінити підхід до продовження роботи кваліфікованих досвідчених кадрів пенсійного віку.

Урахування всіх недоліків і вад системи пенсійного забезпечення України та їх подолання дасть змогу сформувати розвинений ринок послуг із цього виду страхування. Отже, позитивними результатами у поліпшенні пенсійного забезпечення України має стати досягнення таких результатів: забезпечення фінансової стійкості та стабільності у сфері пенсійного страхування; зменшення кількості пільговиків; підвищення рівня життя пенсіонерів і впевненості у соціальному забезпеченні; зменшення пенсійного навантаження роботодавців; створення результативної системи управління пенсійними грошовими потоками; заохочення громадян до заощаджень на старість; установа чіткого законодавства.

За умови здійснення вищеназваних заходів пенсійне забезпечення в поєднанні із соціальною допомогою сформуєть набагато надійнішу систему захисту від бідності, ніж та, яка існує сьогодні.

Проте, якщо зміни буде запроваджено тільки в пенсійній системі, то виявлені проблеми навряд чи вдасться усунути. Пенсійна реформа має стати складовою частиною комплексної програми економічних і фінансових перетворень.

Пенсійна реформа – це зміна певних важелів у пенсійній системі, інноваційний перехід від солідарної системи пенсійного забезпечення до пенсійного забезпечення на основі трьох рівноправних та однаково важливих рівнів, які базуються на індивідуальних пенсійних рахунках громадян [8].

Перший рівень нової пенсійної системи – реформована солідарна пенсійна система, котра з розвитком інших двох рівнів виконуватиме функцію соціальної безпеки громадян поважного віку.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на основі індивідуальних пенсійних рахунків громадян з участю у формуванні пенсійних внесків працівника та роботодавця.

Третій рівень – добровільне недержавне пенсійне забезпечення на основі індивідуальних пенсійних рахунків з різними податковими стимулами [9].

Другий і третій рівні пенсійної системи становлять її накопичувальну складову. Пенсійні внески, які надходять на індивідуальні пенсійні рахунки громадян у накопичувальній системі, є їхньою приватною власністю.

Накопичувальна система акумулює індивідуальні пенсійні внески, котрі з року в рік зростають в обсягах, та сприяє економічному зростанню країни, а також дозволяє нагромаджувати отриманий

інвестиційний прибуток на індивідуальних пенсійних рахунках громадян і суттєво збільшувати розмір майбутньої пенсії [7].

Роботодавці надають перевагу схемам з визначеними внесками, які вимагають менших адміністративних витрат і є зрозумілішими пересічним громадянам.

Внески до накопичувальної системи за схемами з визначеними внесками та інвестиційний дохід від таких внесків звільняють від оподаткування. Не підлягають оподаткуванню також внески за схемами з визначеними виплатами й інвестиційний дохід фонду. Однак зазвичай податкове законодавство встановлює верхню межу для суми внесків, на котрі поширюються податкові пільги. Натомість пенсійні виплати та зняття коштів з рахунку підлягають оподаткуванню [6].

Індивідуальні заощадження. Іншою формою заощаджень у межах третього рівня є відкриття індивідуальних рахунків у кредитно-фінансових установах або учать в інвестиційних фондах з ініціативи окремої особи. Громадянин може відкрити ощадний рахунок у банку, вступити до створеного в установленому порядку інвестиційного фонду відкритого типу чи укласти зі страховою організацією угоду про індивідуальне пенсійне страхування. Не в кожній країні дозволено використовувати всі згадані способи інвестування, а дозволені способи вимагають схвалення податкових органів, оскільки на пенсійні внески поширюється податкові пільги.

Таким чином, трирівневу систему пенсійного забезпечення створюють для того, щоб гарантувати мінімальний рівень пенсійного забезпечення всім працівникам (рівень 1 – солідарна система); щоб установити чіткі права власності через обов'язкові накопичувальні рахунки (рівень 2 – обов'язкова накопичувальна система); щоб створити умови для накопичення додаткових пенсійних заощаджень на добровільних засадах у міру зростання заробітної платні (рівень 3 – добровільна система заощаджень). А також, щоб установити залежність розміру пенсії від сплачених внесків. У такому разі громадяни краще усвідомлюють власну відповідальність за свої пенсійні заощадження і сумлінно виконуватимуть свої обов'язки щодо сплати внесків (усі рівні).

У світовій практиці існують три способи пенсійного забезпечення літніх людей:

- 1) за допомогою податків;
- 2) шляхом заощадження грошей (схема фінансування);
- 3) за солідарною системою, яку називають нефінансовою схемою – страхування, що означає купівлю зобов'язання щодо отримання частки в майбутньому періоді.

За схемою фінансування працівники заощаджують частину своїх доходів і накопичують їх для використання після виходу на пенсію. Дві інші схеми – за допомогою податків та страхування – ґрунтуються на обміні між поколіннями, коли нинішні працівники сплачують за пенсіонерів.

У різних країнах застосовуються як окремі схеми пенсійного забезпечення, так і їх комбінація. Деякі держави, наприклад Великобританія, Швейцарія, Нідерланди, Ірландія і Данія, покладаються на системи «фіксованої ставки», котрі переважно фінансуються за рахунок податків, що забезпечує основний дохід незалежно від зарплати або сплачених внесків. Інші країни – Німеччина, Італія, Франція, Австрія, Швеція віддають перевагу солідарній системі, фінансове забезпечення якої, головним чином, здійснюється за рахунок внесків на соціальне забезпечення, а пенсії залежать від попереднього заробітку (але водночас зберігається мінімальна пенсія). Дедалі більше країн із традиційно високорозвиненими ринками капіталу принаймні частково покладаються на систему накопичення заощаджень і їхнього подальшого інвестування. Такі країни, як США, Великобританія та Нідерланди розробили комбінацію звичайної системи, що базується на «фіксованій ставці» та обов'язкових або добровільних планах фінансування.

Сьогодні населення Великобританії майже на 100% охоплене базовими державними пенсіями, майже на 50% – системою професійних пенсій і приблизно 25% – схемою персональних пенсій.

Намагаючись у загальному вигляді використовувати принципи британської пенсійної системи, необхідно обов'язково враховувати головну її перевагу: націленість на підвищення рівня життя пенсіонерів.

У Німеччині до першого рівня обов'язково входить схема соціального страхування з виплатами, пов'язаними із заробітком. Вона є обов'язковою для найманих працівників та самозайнятих осіб (визначених груп). Фінансування першого рівня відбувається за рахунок поточних доходів. Другий рівень включає професійний пенсійний план. Виплати здійснюються добровільно і цим користуються близько 50% працівників. Третій рівень – це приватні пенсії та заощадження. Відповідно здійснюється добровільно.

Наступною системою, що заслуговує на увагу, є угорська, в якій на додаток до внесків, що сплачуються до солідарної системи, також перераховуються кошти до приватної пенсійної схеми з визначеними внесками. У цій останній проводиться інвестування внесків від імені їх платників і, зрештою, з неї сплачуються додаткові ануїтетні виплати за рахунок коштів на накопичувальних рахунках.

Сучасна угорська система гарантій полягає в тому, що кошти повинні бути поверненими, але гарантій на дохід і мінімальну пенсію немає. Гарантій держави за зобов'язаннями добровільної пенсійної каси не існує.

У Нідерландах та Італії перший рівень є обов'язковим, і це є так звана «національна пенсія». Фінансування цього рівня в обох країнах відбувається за рахунок поточних доходів (Нідерланди: роботодавець 0%, працівник 17,9%; Італія: роботодавець 23,81%, працівник 9,19%). Другий рівень становить професійний пенсійний план. В Італії він є добровільним, у Нідерландах частково добровільним. Фінансується такий рівень за рахунок фондування. Третій рівень добровільний, і складають його приватні пенсії або індивідуальні контракти.

Система пенсійного забезпечення Польщі практично аналогічна українській і теж має три рівні: 1 – обов'язкова солідарна система; 2 – обов'язкова накопичувальна система, в яку відраховується 7,3% заробітної плати; 3 – добровільна участь працюючих у пенсійних фондах для працівників, угоди зі страховою компанією чи інвестиційним фондом.

Але є деякі відмінності від української системи пенсійного забезпечення.

По-перше, пенсійні програми для працівників в Україні не передбачають колективної участі в пенсійних програмах страхових компаній.

По-друге, в Україні кошти працівника не можуть бути вилучені з недержавного пенсійного фонду до настання пенсійних підстав, а в Польщі ці кошти можуть бути передані за згодою працівника до інвестиційного фонду.

У Швейцарії перший рівень є обов'язковим для кожної особи, яка постійно проживає або працює в країні. Базова схема – страхування за віком і на випадок втрати годувальника. Фінансується цей рівень за рахунок поточних доходів:

– роботодавець: 4,2%;

– працівник: 4,2%;

– самозайняті особи: 7,8%;

– особи без постійного місця роботи сплачують внески залежно від соціальних умов (від 220 до 5 715 євро на рік);

– за рахунок субсидій від державних органів влади (конфедерація і кантони).

Другий рівень включає в себе професійний пенсійний план за віком, по втраті годувальника, інвалідності. Він є обов'язковим для непрацюючих і включає лише мінімальні виплати. Фінансується другий рівень за рахунок фондування. Третій рівень відсутній.

Аналіз пенсійних систем, що використовується за кордоном, показав, що всі вони мають окремі недоліки. У сучасних умовах трансформації економіки України в найкращий спосіб змогла б досягти успіху пенсійного забезпечення змішана трирівнева система, яка охоплює традиційну солідарну систему, обов'язкову накопичувальну пенсійну систему та добровільну систему особистих пенсійних заощаджень.

Висновки та перспектива подальших упроваджень. Аналіз чинної законодавчої бази загальнообов'язкового державного соціального страхування показує, що Україна може обрати власний шлях пенсійної реформи, але варто оцінити й урахувати досвід інших країн.

Пенсійна реформа – це зміна певних важелів у пенсійній системі, інноваційний перехід від солідарної системи пенсійного забезпечення до пенсійного забезпечення на основі трьох рівноправних та однаково важливих рівнів, які базуються на індивідуальних пенсійних рахунках громадян.

Перший рівень нової пенсійної системи – реформована солідарна пенсійна система, котра з розвитком інших двох рівнів виконуватиме функцію соціальної безпеки громадян поважного віку.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на основі індивідуальних пенсійних рахунків громадян з участю у формуванні пенсійних внесків працівника та роботодавця.

Третій рівень – добровільне недержавне пенсійне забезпечення на основі індивідуальних пенсійних рахунків з різними податковими стимулами.

Відзначимо, що саме накопичувальна система дозволить мати пенсії тим, хто працює за кордоном. На сайті проекту пенсійної реформи повідомляється, що законом передбачена можливість добровільного страхування. Тобто, працюючи в іншій країні, можна самостійно сплачувати єдиний соціальний внесок в Україні та, таким чином, забезпечити собі можливість отримати пенсію за віком.

Ухвалення законопроекту народними депутатами і запровадження накопичувальної системи з 1 січня 2018 року забезпечить у найближчі десять років надходження понад 420 млрд грн лише пенсійних внесків. Ці кошти можна буде раціонально використати як на розвиток економіки, посилення національної безпеки, так і на зменшення зовнішньої боргової залежності країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: googl/GBmuwN.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
3. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011. № 3668-VI із змінами // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>.
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.11.2010. № 2464-VI із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: googl/YgLEWJ.
5. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 року № 1788-XII із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: googl/769s4G.
6. Кабмін затвердив план упровадження накопичувальної пенсійної системи до 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: googl/CpsQCs.
7. Мельничук В. Пенсійна реформа: спроба № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2017/07/11/626962/>
8. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pfu.gov.ua.

УДК 657.222

Дмитренко Алла Василівна, кандидат економічних наук. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. **Дуднік Ігор Васильович**, заступник ректора. Університет менеджменту, м.Варна, Болгарія. **Проблемні питання пенсійної реформи в Україні.**

Досліджено питання пенсійного забезпечення в Україні, яке є основою складовою системи соціального захисту населення й охоплює непрацездатних громадян похилого віку, осіб, котрі втратили годувальника, виплати яким здійснюються у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій і державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Ключові слова: пенсійна реформа, пенсійне забезпечення, пенсія, пенсійні внески, накопичувальні системи, недержавне пенсійне страхування.

UDC 657.222

Dimitrenko Alla, PhD, assistant professor of accounting and auditing. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Dudnyk Ihor**, deputy of chancellor. Varna University of Management. **Problem questions of pension reform are in Ukraine.** The question of the pension system in Ukraine, that is the basic constituent of the system of social defence of population and embraces the disabled citizens years old, persons that lost a bread-winner, is investigational in the article, payments conducted that in form pensions, raises and increases to the pensions, compensative payments, additional pensions and state social help to the persons that have no authority on a pension, and invalids.

Keywords: pension reform, pension system, pension, pension payments, story systems, non-state pension insurance.

УДК 657.222

Дмитренко Алла Васильевна, кандидат экономических наук. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка. **Дуднік Ігорь Васильевич**, заместитель ректора. Университет менеджмента, г. Варна, Болгарія. **Проблемные вопросы пенсионной реформы в Украине.** Исследован вопрос пенсионного обеспечения в Украине, которое является основной составляющей системы социальной защиты населения и охватывает неработоспособных граждан преклонных лет, лиц, которые потеряли кормильца, выплаты которым производятся в форме пенсий, надбавок и повышений к пенсиям, компенсационных выплат, дополнительных пенсий и государственной социальной помощи лицам, которые не имеют права на пенсию, и инвалидам.

Ключевые слова: пенсионная реформа, пенсионное обеспечение, пенсия, пенсионные взносы, накопительные системы, негосударственное пенсионное страхование.